

Eesti arstiabi vajab läbimõeldud digilahendusi

Raul-Allan Kiivet – Tartu Ülikooli tervishoiukorralduse professor



Raul-Allan Kiivet

Oleme nüüdseks oma e-tervisega siin, kus oleme, sest protsesside käivitamisel 15 aastat tagasi olime naiivsed kolmes põhimõttelises küsimuses.

Esiteks uskusime, et kõik tervishoiuteenuse osutajad on suutelised ja huvitatud välja töötama arendusi, et tervishoius tekkivaid andmeid infosüsteemi saata. Teiseks arvasime, et tervise- ja raviandmed on võimalik ja vajalik valada ühte suurde digilukku, kus neist ise soovitud info tekib. Ja kolmas, kõige olulisem valehinnang oli, et IT-arendused on IT-inimeste ülesanne. Ütleme neile, mida soovime, ja siis nad selle ka ära teevad. Nüüd teame, et nii ei juhtunud ja kuni meedikud ise protsessis aktiivselt ei osale, ei ole tulemus mitte meedikute nägu, vaid IT-arendajate parim arusaam meditsiinist.

Tervishoid vajab lahendusi, mis hoiavad kokku tervishoiutöötajate aega. Tervise- ja raviandmeid tuleb digitaalselt sisestada ainult korra, kuid teha seda struktureeritult ja standarditult, et andmed oleks usaldusväärsed ja taaskasutatavad mis tahes eesmärgil.

2018. aasta suvel võtsime teema uuesti üles Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas ning koostöös arvutiteaduse instituudi ja TÜ Kliinikumiga moodustasime käesoleva aasta alguses meditsiinilise arendusüksuse „DigiTervis“, kus lahendusi koostavad arstid ja residendid. Digitervise lahendused koostatakse kasutajate vaatest lähtudes ning kasutajatena on siin mõeldud arste ja teisi tervishoiutöötajaid, kes haigetega suhtlevad, andmeid sisestavad ja tõlgendavad.

Digitervise arendusüksuse eesmärk on kolme põhitegevuse kaudu suurendada digitaalsete tervise- ja raviandmete kasutatavust,

- muutes haigla eri infosüsteemides olevad digitaalsed tervise- ja raviandmed taaskasutatavaks standardses formaadis, struktureerituna ja isikupõhiselt;
- luues uusi digitaalseid lahendusi kliiniliselt oluliste tervise- ja raviandmete salvestamiseks standardses formaadis, struktureerituna ja isikupõhiselt;

- luues uusi digitaalseid lahendusi haigete tervise- ja raviandmete kogumiseks ja jälgimiseks erinevatest raviasutustest, et moodustada personaalne digilugu.

Arendusüksus hakkab kujundama sisulist tellimust IT-lahendustele, testib prototüüpide vastavust ootustele ja tagab lahenduste kooskõla meditsiinilise mõtlemise ja tervishoiusüsteemi toimimisega. Arendusüksuse töö tulemused saavad olema otsusetoed diagnoosimiseks ja ravivalikuteks, diagnoosi- ja menetluspõhised andmeaadid, tervisesündmuste standardkirjeldused, ravitulemuse hindamise tööriistad, tagasiside arstidele ja raviasutustele.

Digilahenduste põhimõtteks on moodulipõhine lähenemine, mille väikesemahuliste standarditud andmemoodulite ühendavaks niidiks on isikukood. Moodulitel põhinev ülesehitus teeb andmete standardimise ja struktureerimise lahendatavaks ülesandeks ning abstraktne mõiste „tervis“ on kirjeldatav 500–1000 andmemooduli abil, mis kajastavad enam levinud tervisesündmusi. Tervisesündmuste andmemoodulid on paindlikud detailid kliinilise olukorra lahendamisel ja raviotsuste tegemisel. Standarditud ja struktureeritud tervisesündmused on võrreldavad ja analüüsivad nii rahvastiku tervise, raviasutuse töö kvaliteedi kui ka kliinilise arstiteaduse vaates.

Digitervise meditsiiniline arendusüksus astub esimesi kobavaid samme ja need ei ole veel edusammud. Püüame käsitleda seda mitte ühekordse projektina, vaid püsistruktuurina, kuhu koguneb pädevus ning oskus esitada meedikute (ja patsientide) vajadusi ja soove IT-maailmale arusaadavas vormis.

Digilahendused peavad tagama andmete kiire ja struktureeritud kättesaadavuse ja taaskasutatavuse. Meedikute aeg ei tohi kuluda lõputule klõpsimisele ega sarnaste andmete korduval sisestamisele. Kuidas seda saavutada, ei oska IT-inimesed ise välja mõelda, sest nemad ei ole tervise- ja raviandmete kasutajad. Seda saavad teha ainult meedikud ise.